

Les monedes de Puigcerdà dels segles XVI-XVII (1512-1648)

XAVIER SANAHUJA ANGUERA*

1. Introducció

Ara fa més de deu anys, dedicava un parell d'articles a documentar algunes emissions municipals de moneda a Puigcerdà. D'una banda, vaig poder reatribuir els menuts amb data 1576 a la guerra dels Segadors¹ i, de l'altra, vaig millorar les dades conegudes sobre les primeres emissions conegudes de la vila entre 1513 i 1525.² En aquell moment, assenyalava que el gran nombre d'actuacions monetàries conegudes a Puigcerdà durant els segles XVI i XVII mereixerien un estudi més ampli, sobre tot tenint en compte que algunes emissions cerdanes de moneda van ser fabricades de manera abundant i van circular durant molt de temps. D'aleshores ençà no hi ha hagut cap ampliació ni cap estudi nou relacionat amb aquest tema. Els referents historiogràfics i catalogràfics continuen sent els coneguts de Botet³ Carreras Candi,⁴ Galceran Vigué⁵ i Crusafont.⁶

Puigcerdà va fabricar moneda pròpia només en quatre ocasions (1514-1516, 1525-1533, 1576-1580, i 1641-1643), però va mantenir-la en circulació durant la major part dels segles XVI i XVII.

* Membre de la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics.

1. SANAHUJA, Xavier, "Els menuts de Puigcerdà amb data 1576", a *L'Ardit* 12, Barcelona, 1999, p. 25-30 (d'ara endavant, Sanahuja-L'Ardit).

2. SANAHUJA, Xavier, "Les monedes de Puigcerdà de 1513 a 1525", a *Acta Numismàtica* 35, Barcelona, 2005, p. 73-8730 (d'ara endavant, Sanahuja-Acta).

3. BOTET, Joaquim, *Les monedes catalanes*, Barcelona, IEC, 1909-1911.

4. CARRERAS CANDI, Francesc, "Encunyacions monetàries al Urgellet y Cerdanya", a *Revista de la Asociación Artístico-Arqueológica Barcelonesa* 46, 1905, p. 884-895; 49, 1906, p. 129-147; i 51-54; 1906, p. 275-290, 345-349, 408-416, i 485-499.

5. GALCERAN, Salvador, *Dietari de la fidelíssima vila de Puigcerdà*, Barcelona, Fundació Salvador Vives Casajuana, 1977 (d'ara endavant, DFVP).

6. CRUSAFONT, Miquel : *La moneda catalana local, segles XIII-XVIII*, Barcelona, SCEN, 1990 (d'ara endavant, Crusafont-local); *Història de la moneda de la guerra dels Segadors*, Barcelona, SCEN, 2001 (d'ara endavant, Crusafont-Segadors); i *Catàleg General de la Moneda Catalana*, Barcelona, SCEN, 2009 (d'ara endavant, CGC).

2. Les primeres emissions documentades (1513-1525)

No podem confirmar que les emissions de moneda pròpia a Puigcerdà s'ini- ciessin l'any 1514 i no pas abans, al segle xv, com en tantes altres poblacions ca- talanes del moment. El cert és que no es coneix cap moneda atribuïble a aquest període i que no s'ha conservat cap document monetari anterior al 1513. Les emissions de Puigcerdà de 1514-1515 corresponen a un context general de manca de moneda menuda. La Seca de Barcelona havia aturat les emissions de diners de billó l'any 1508 –per dedicar-se tímidament a encunyar doblers i sisens– i no les reprendria fins al 1519. En aquests anys, van ser unes quantes poblacions les que es van decidir a fabricar moneda pròpia. Durant el mes de novembre de l'any 1513, Puigcerdà rebé una primera concessió reial per a poder fabricar 1.500 lliu- res de menuts, que fou conformada el dia 23 de gener de 1514. Aquell mateix dia, la vila en rebé una altra quan encara no s'havia iniciat la fabricació dels menuts corresponents a la primera emissió. Aquesta segona llicència permetia la fabri- cació de 500 lliures més de menuts o senyals. Les dues concessions produïren la fabricació de dues emissions simultànies de menuts diferents. Aquest fet el podem confirmar ara perquè els documents parlen d'un mínim de dos encuny- es diferents. Les dues concessions permetien, en total, la fabricació de 2.000 lliu- res de menuts. Entre abril i octubre de 1514 es fabricaren 1.909 lliures 14 sous (458.328 peces), sota la direcció del banyolí Joan Torner. L'administració de la moneda era encomanada a un particular, encarregat de recanviar els menuts a to- thom que ho volgués.

- 1513, 17 nov El Consell es fa ressò d'haver obtingut llicència per a fabricar mo-
neda.⁷
- 1513, 22 des El Consell acorda engegar l'emissió de menuts.⁸
- 1514, 23 gen Ferran II concedeix llicència per a batre 1.500 ll. de diners menuts.⁹
- 1514, 23 gen Nova llicència consecutiva per a batre 500 ll. de menuts.¹⁰
- 1514, 20 feb Negociacions amb Joan Torner, de Banyoles, perquè fabriqui la mo-
neda de la vila a canvi d'un 25% dels guanys.¹¹
- 1514, 22 abr Inici de fabricació dels menuts a Puigcerdà, sota la direcció de Joan
Torner.¹²

7. Arxiu Històric Comarcal de la Cerdanya (ACCE), Fons municipal de Puigcerdà (FMP), *Llibre de Consells*, 1511-14, f. 260; SANAHUJA-Acta, doc. 1.

8. ACCE, FMP, *Id.*, f. 264; SANAHUJA-Acta, doc. 2.

9. CRUSAFONT-local, p. 251, doc I; SANAHUJA-Acta, doc. 3 i 4; DFVP, p. 34: “*essent cònsols Joan Puig, Guillem Planella, Honorat Ambroni i Gabriel Mateu, se obtingué licencia per la vila del rey nostron Senyor, de fer mil y sinc centes lliures de moneda; farende los cunys en Barcelona*” (CRUSAFONT-local, p. 253, doc. vI).

10. ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3359, f. 237 i s.; BOTET, v. II, p. 337-38; v. III, doc. LXXXIII; CRUSA- FONT-local, p. 251-252, doc. II.

11. ACCE, FMP, *Llibre de Consells*, 1511-14, f. 275v. Registrat per CARRERAS CANDI, p. 279. SANAHUJA-Acta, doc. 6.

12. ACCE, FMP, *Lligall moneda*, quadern titulat *Compte dels manuts batuts en Puigcerdà*, 1514. Assen- yalat per SANAHUJA-Acta, doc. 7.

- 1514, oct Finalitza la fabricació de 1.909 ll 14 s de menuts (458.328 peces).¹³
- 1515, 28 mar Notícia de refús vers els menuts i acord de recanviar-los a qui ho desitgi.¹⁴
- 1515, 7 abr El Consell de Puigcerdà acorda encomanar a Tomàs Puig el recanvi dels menuts de la vila, atès que Pere Mauri s'hi ha negat. A tal efecte, la vila acorda deixar 300 lliures a Tomàs Puig, qui exigeix cobrar 8 diners per cada ducat recanviat.¹⁵
- 1515, 29 abr Notícia de refús vers els menuts i acord de prohibir els contractes que discriminen aquesta moneda.¹⁶
- 1516, 15 feb El Consell i el canvista no poden fer front al recanvi de 20 ducats de menuts.
- 1516, 21 feb Acord de vendre blat al comtat de Foix i fer servir els guanys per retirar els menuts de la circulació.¹⁷
- 1516, 27 set Acords de fer servir els diners per a lluir un censal a la Seu d'Urgell i d'iniciar una nova fabricació de menuts per retirar els anteriors.¹⁸
- 1516, 29 set Acord de no pagar els menuts recollits, tant del primer com del segon encuny, fins que no s'aclareixi l'assumpte de l'excés de fabricació duta a terme pels responsables de les emissions.¹⁹
- 1516, 03 oct Investigació del Consell sobre els encarregats de la fabricació dels menuts.²⁰
- 1517, 6 set Acord d'encomanar a dos experts perquè examinin els menuts de Perpinyà, en circulació per la vila, per tal de tallar els falsos (doc. 1).
- 1517, 11 set El governador dels Comtats demana al Consell els comptes de la recuperació dels menuts nous fets a la vila.²¹
- 1517, 17 nov Acord de traslladar la caixa amb els menuts desats a un lloc més segur.²²

La majoria d'aquests diners de Puigcerdà ens ha arribat repicats amb la lletra P. Ara sabem que l'any 1516, i a causa de les falsificacions i del refús popular, el Consell municipal de Puigcerdà es va veure obligat a retirar l'emissió de la circulació. Desconeixem quina circumstància fou la principal culpable del rebuig popular que va acabar impulsant-ne la retirada. A part de les falsificacions, segurament també hi devia ajudar la competència de la moneda de Perpinyà, que tenia curs oficial per tot el comtat de Cerdanya i que va ser encunyada en abun-

13. *Id.*

14. ACCE, FMP, *Llibre de Consells*, 1515-17, f. 75v. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 280. SANAHUJA-Acta, doc. 8.

15. ACCE, FMP, *Id.*, f. 78v. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 280. SANAHUJA-Acta, doc. 9.

16. ACCE, FMP, *Id.*, f. 85v. SANAHUJA-Acta, doc. 10.

17. ACCE, FMP, *Id.*, f. 138v-139. SANAHUJA-Acta, doc. 11.

18. ACCE, FMP, *Id.*, f. 201. SANAHUJA-Acta, doc. 12.

19. ACCE, FMP, *Id.*, f. 201v-202. SANAHUJA-Acta, doc. 13.

20. ACCE, FMP, *Id.*, f. 203-204. SANAHUJA-Acta, doc. 14.

21. ACCE, FMP, *Llibre de Consells*, 1517-19, f. 41. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 282; assenyalat per SANAHUJA-Acta, doc. 16.

22. ACCE, FMP, *Id.*, f. 54v. SANAHUJA-Acta, doc. 17.

dància a partir del 1515. Les autoritats cerdanes van haver d'encarar el recanvi de la moneda molt abans del previst i sense els suficients recursos per a dur-lo a terme. De fet, la vila no va poder recanviar la totalitat dels menuts recollits, i l'any 1519 hom va decidir tornar a treure'ls al mercat, aquest cop remarcats amb una P, després d'haver-ne destriat els falsos. Entre 1519 i 1525, la vila de Puigcerdà va treure un mínim de 800 lliures de menuts a la circulació, de manera gradual i sense saturar el mercat.

- 1519, 01 jun Acord de treure una partida de menuts contramarcats per poder pagar el recanvi dels menuts.²³
- 1519, 08 jun S'inicia la contramarca dels menuts de Puigcerdà recollits.²⁴
- 1519, 12 oct Finalitza la contramarca de 540 lliures de menuts.²⁵
- 1519, 29 jun El Consell acorda treure a la circulació i picar amb el senyal acostumat una partida de 60 lliures de menuts, una tasca que s'encomana a Bartomeu Port.²⁶
- 1521, 19 ago El Consell acorda treure a la circulació i picar 50 ducats més de menuts.²⁷
- 1521, 29 oct El Consell acorda treure a la circulació i picar 50 lliures més de menuts.²⁸
- 1522, 20 jul Acord de demanar als creditors dels menuts que facin gràcia de la meitat de la quantitat que reclamen.²⁹
- 1523 Segons Botet, Carles I atorga llicència per a fer 1.500 ll. de menuts, que no s'executa malgrat que els encunyats ja han estat fabricats a Barcelona.³⁰
- 1525, 08 mar El Consell acorda treure a la circulació 100 ll. més de menuts contramarcats.³¹

Entre 1522 i 1525, la circulació d'aquestes monedes va ser problemàtica. El Consell patia a l'hora de recanviar grans partides als particulars, i fins i tot va acabar demanant als creditors la gràcia de la meitat del seu valor. Aquestes dificultats degueren aconsellar la petició d'un privilegi reial per fer moneda que permetés una emissió més acurada i que pogués circular oficialment, no només per la Cerdanya, sinó també per tot el comtat de Rosselló. Joaquim Botet esmenta una concessió reial de l'any 1523, inexistent o no retrobada,

23. ACCE, FMP, *Id.*, f. 168. Assenyalat per SANAHUJA-Acta, doc. 18.

24. ACCE, FMP, *Id.*, f. 168v; i Lligall moneda, quadern titulat "Compte dels menuts batuts...". Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 282 (però amb suma incorrecta de lliures recollides). SANAHUJA-Acta, doc. 19.

25. *Id.*

26. ACCE, FMP, *Llibre de Consells*, 1520-23, f. 89. Assenyalat per SANAHUJA-Acta, doc. 20.

27. ACCE, FMP, *Id.*, f. 115. Assenyalat per SANAHUJA-Acta, doc. 21.

28. ACCE, FMP, *Id.*, f. 145. Assenyalat per SANAHUJA-Acta, doc. 22.

29. ACCE, FMP, *Id.*, f. 232. SANAHUJA-Acta, doc. 23.

30. BOTET, v. III, p. 17.

31. ACCE, FMP, *Llibre de Consells*, 1523-26, f. 177v. Assenyalat per SANAHUJA-Acta, doc. 25.

que en tot cas no arribà a executar-se. En canvi, l'any 1525, la vila obtingué una nova llicència que sí seria aprofitada per a fabricar una gran quantitat de diners i d'ardits.

3. La definitiva concessió de Carles I (1525-1545)

El 25 de febrer de 1525, Carles I atorgà una nova concessió que permetia a la vila de Puigcerdà de fer fabricar moneda de billó de les mateixes característiques que la que s'encunyava a Perpinyà, fins a la quantitat de 2.000 ll. Les queixes presentades per les autoritats locals davant l'administració reial havien arribat a bon port. Els cerdans es queixaven de l'exclusivitat emissora de la vila de Perpinyà per a un territori que incloïa el comtat de Rosselló però també el de Cerdanya. En principi, la concessió reial permetia la fabricació de moneda perpinyanesa en benefici de la vila de Puigcerdà. Les autoritats perpinyaneses s'hi negaren i, per això, el 15 d'abril de 1525, el Consell de Puigcerdà va haver d'acordar que si la vila de Perpinyà finalment no consentia la fabricació de moneda amb els seus propis encunys, se'n fessin de nous amb la “marededéu i les barres d'Aragó”. Segons les autoritats cerdanes, en aquells moments no hi havia monedes de Perpinyà en circulació.

Amb els nous encunys cerdans, Joan Salrà, mestre conjunt de la “Seca dels Comtats de Rosselló i Cerdanya”, féu encunyar diners menuts i ardits, però no pas a Perpinyà, com inicialment s'havia previst, sinó a la mateixa Puigcerdà. El batiment ja estava en funcionament el mes d'octubre de 1525, i aquest fet motivà l'empresonament d'algun dels responsables de la seca per les queixes de la vila de Perpinyà. Un cop aconseguit el reconeixement de la legalitat de la moneda de Puigcerdà, la vila reprengué l'emissió el 4 de maig de 1526.

Carreras Candi³² creia que podia haver existit una ampliació de la tercera llicència monetària perquè observà que entre 1535 i 1545 encara continuava la fabricació i que hom havia sobrepassat amb escreix la quantitat de 2.000 ducats. De fet, el privilegi reial preveia la fabricació de 2.000 ducats francs de despeses. Però això implicava que la vila podia arribar fàcilment a encunyar 8.000 ducats de moneda, amb els quals es pagarien les despeses de compra del metall, fabricació i recanvi de la moneda.

A l'igual que a Perpinyà, el curs i la contractació de moneda francesa de dobles i d'ardits es va prohibir i reiterar entre 1531 i 1532. A la Cerdanya, però, el governador reial dels Comtats s'avingué a permetre el curs de les targes a raó de 8 o 9 diners, per tal de no perjudicar el comerç de certes mercaderies entre Puigcerdà i el comtat de Foix.

32. CARRERAS CANDI, p. 408.

Joan Salrà va fugir de la vila el mes d'octubre de 1532 sense haver retut els comptes de la fabricació de moneda local. Des d'aquell moment, s'inicià una persecució legal atès que la vila creia que Salrà o algun operari de la seca havia fabricat més moneda de la permesa. Salrà es reincorporà a la seca de Puigcerdà per tal de continuar la fabricació de moneda, el 14 de desembre de 1532. Però el 27 d'abril de 1533, les autoritats de Puigcerdà van detenir Joan Salrà quan pretenia fugir de la vila amb un carregament de 1.000 lliures de moneda fabricada i sense haver satisfet els 2.000 ducats que devia a la vila. L'11 de juny, el Consell acordà confiscar els béns de Joan Salrà, que havia continuat fabricant moneda sabent que no tenia diners per pagar els seus deutes amb la vila.

- 1525, 25 feb Ordre de Carles I al mestre de la seca dels Comtats de Rosselló i Cerdanya d'encunyar ardits i menuts a Perpinyà o a Puigcerdà en benefici d'aquesta darrera vila, fins a la quantitat de 2.000 ducats.³³
- 1525, 15 abr El Consell acorda amb Joan Salrà que si la vila de Perpinyà no permet la fabricació de moneda amb els seus encunys, se'n facin de nous amb la marededéu i les barres d'Aragó.³⁴
- 1525, 28 abr Acord de buscar una casa per instal·lar-hi la seca.³⁵
- 1525, 13 oct Notícia de fabricació de menuts i notícia confusa sobre l'empresonament d'algun dels responsables de la seca.³⁶
- 1525, 17 nov El rei s'interessa per les queixes de la vila de Perpinyà respecte a la llicència concedida a Puigcerdà.³⁷
- 1526, 04 mai Acord de reprendre l'emissió de moneda després d'haver aconseguit una confirmació de la llicència.³⁸
- 1526 Any de fabricació dels encunys dels diners menuts de Puigcerdà.³⁹
- 1531, nov (c) El governador dels Comtats s'avé a prohibir el curs de les dobles i ardits francesos però a permetre el curs de les targes a raó de 8 o 9 diners.⁴⁰
- 1532, 24 feb Ordre a Joan Salrà, mestre de seca, de no encunyar cap tipus de moneda fins a nou avis.⁴¹
- 1532, 04 oct El Consell es fa ressò que el mestre de la seca ha fugit de la vila sense haver retut compte de les fabricacions.⁴²

33. Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA), Cancelleria Reial, Reg. 3887, f. 191 i 192. ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Plec de moneda*, trasllat del 4 de setembre de 1535. BOTET, V. III, doc. XCVII; CRUSAFONT-local, p. 252-253, doc. III.

34. ACCE, FMP, *Llibre de Consells*, 1523-26, f. 194v. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 282-283.

35. ACCE, FMP, *Id.*, f. 196. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 284.

36. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 286.

37. ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3887, f. 317v i 318. Esmentat per BOTET, v. II, p. 11-12.

38. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 288.

39. CGC n. 3828.

40. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 290.

41. ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Registre de lletres citatòries*, vol. 714, f. 135v. Registrat per SANAHUJA, Xavier, "Ducats i principats catalans a l'època dels Àustries (1481-1602)", a *Acta Numismàtica* 29, Barcelona, 1999, p.105-133, doc. 8.

42. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 344.

1532, 13 oct	Acord de demanar un préstec de 200 ducats per a fabricar moneda. ⁴³
1532, 14 des	El Consell acorda amb el fill del mestre de seca el seu retorn i la continuació de la fabricació de moneda. ⁴⁴
1533, 09 feb	El virrei crida la vila a Barcelona a passar comptes de la moneda fabricada. ⁴⁵
1533, 27 abr	El Consell deté el mestre de la seca quan pretén fugir amb un carregament de 1.000 ll. de moneda fabricada i sense haver satisfet els 2.000 ducats que deu a la vila. ⁴⁶
1533, 11 jun	Acord de confiscar els béns de Joan Salrà, que havia continuat fabricant moneda sabent que no tenia diners per pagar els seus deutes amb la vila. ⁴⁷
1535, 25 feb	El Mestre Racional reclama els comptes de la fabricació de moneda concedida a la vila de Puigcerdà. ⁴⁸

Sembla probable que l'emissió de moneda de Puigcerdà es retirés de la circulació en una data indeterminada, entre 1550 i 1573. En un procés de 1573 que no he pogut verificar, Carreras Candi esmenta que hom hi parla de menuts cerdans falsificats.⁴⁹

4. La Concessió De Felip I (1576-1580)

El 4 de gener de 1576, Felip I atorgà llicència a la vila de Puigcerdà per a fabricar moneda de billó fins als 3.000 ducats francs de despeses. La fabricació havia d'estar controlada pel Mestre Racional, deslligada de la seca de Perpinyà, i havia de produir la moneda del metall que volguessin els cònsols de Puigcerdà. Les monedes resultants havien de dur el nom i les armes de la vila i tindrien curs oficial per tots els Comtats, tant a la Cerdanya com al Rosselló.

El recanvi de la moneda fou assegurat pel síndic de la vila Cristòfol Salmurri. Els ardits cerdans es fabricaren a la seca de Barcelona, mentre que els diners es degueren fabricar a Puigcerdà, com les emissions del temps de Carles I. Inicialment, s'encunyaren 1.000 ducats d'ardits amb un petit percentatge d'argent que, segons la vila, proporcionaren un benefici de 1.000 lliures franques de despeses per a la vila. Però el Mestre Racional va intervenir la continuació del negoci, atès que hi va

43. *Id.*

44. *Id.*, p. 345.

45. *Id.*, p. 347.

46. *Id.*, p. 347-348 (27 i 28 d'abril).

47. *Id.* p. 348-349.

48. ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Registre de lletres citatòries*, vol. 715, f. 71 a 79 (25 i 27 de febrer).

49. Es tracta d'un procés a la Seu d'Urgell contra Joan Riu de Benasc, acusat de falsificar menuts de la Seu d'Urgell i d'Oliana. Hom hi parla d'haver vist menuts de Puigcerdà falsificats. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 408.

haver queixes sobre el pagament de les despeses, salaris i dietes ocasionades per la fabricació. Els cònsols de Puigcerdà necessitaren una nova llicència del Mestre Racional. En aquesta llicència, datada el 20 de maig de 1579, el Mestre Racional imposava certes condicions per a continuar la fabricació, així com les despeses pagadores al mestre de la seca i a altres particulars, i rebaixava els guanys de la vila fins aleshores a només 600 lliures. La nova fabricació havia de produir 9.500 marcs d'ardits i 1.500 marcs de diners, i n'havia de resultar aquest benefici:

12.837 ll 10 s de moneda fabricadora
-7.791 ll 13 s 4 d de salari del mestre de Seca
-2.645 ll 16 s 8 d de dietes, salaris i despeses menudes
2.400 ll franques per a la vila

Josep Escudero i Miquel Crusafont foren els primers en identificar els menuts corresponents a aquesta fabricació, tots ells fabricats el 1580.⁵⁰ Es tracta d'unes monedes que duen la data i que continuen la mateixa tipologia emprada per a la moneda cerdana ja en temps de Carles I: la Mare de Déu amb el nen a l'anvers, una creu al revers i la llegenda catalana PUIX-SERDA.

Característiques tècniques de l'emissió de 1576-1580

Llei decimal: 3,9 % d'argent (.0039).

Llei predecimal: 5 argenços 15 grans de pes d'argent (d'11 diners 12 grans de fi) per marc.

Talla: 245-250 ardits per marc / 325-300 menuts per marc.

1 marc d'ardits encunyat = 24 sous 6 diners barcelonins.

1 marc de diners menuts encunyat = 16 sous barcelonins.

Ardits fabricats: ap. 2.205.000.

Diners menuts fabricats: 288.000.

Lloc de fabricació: Seca de Barcelona.

Ben aviat, la moneda cerdana va tenir problemes circulatoris. A Perpinyà i el Conflent, on teòricament tenia curs oficial, no era acceptada. El 1581, la vila de Puigcerdà inicià accions legals contra les autoritats locals que impedissin el curs de la moneda, però l'aparició de falsificacions en el mercat va precipitar el seu col·lapse. Aquell mateix any, les autoritats cerdanes van haver de retirar l'emissió de la circulació.

50. CRUSAFONT, Miquel, i ESCUDERO, Josep, "Camprodon, Granollers, Puigcerdà i Valls: tres tipus inèdits i una rectificació", a *Acta Numismàtica* 16, Barcelona, 1986, p. 159-73.

- 1575, 07 ago El rei passa al seu lloctinent Ferran de Toledo la instància que li han adreçat els cònsols de Puigcerdà per a fabricar 10.000 ducats de moneda.⁵¹
- 1576, 04 gen Felip I concedeix llicència per a batre menuts o sous de billó fins a 3.000 ducats, francs de despeses.⁵²
- 1577, mar El Consell acorda assegurar l'emissió, publicar crides anunciant-ho i contractar la fabricació de la moneda a Barcelona.
- 1579, 20 mai El Mestre Racional autoritza la continuació de la fabricació dels 2.000 ducats que manquen de la llicència de 1576, de manera que es puguin fabricar 9.500 marcs d'ardits i 1.500 marcs de diners (doc. 2).
- 1580 Any de fabricació dels encunyats dels diners menuts de Puigcerdà.⁵³
- 1581 Notícies de rebuig dels ardits de Puigcerdà a Perpinyà i al Conflent i de grans despeses de la vila per fer provisions contra la vila de Perpinyà.⁵⁴
- 1581 Inici del recanvi traumàtic dels ardits.⁵⁵

L'abril de 1582, el Consell de Puigcerdà va fer picar amb una P i reconèixer tota la moneda local que acabava de recollir i va trobar-se amb 10.000 ducats, 31 dels quals van ser tallats per ser falsos. Les despeses de la contramarca van pujar fins a 350 ducats de dietes i salaris. D'aquests 10.000 ducats prèviament recollits, la ciutat va tornar-ne a posar en circulació uns 4.000 contramarcats. Un any després, els problemes continuaven com anys abans i hom va acordar obtenir un decret del virrei autoritzant la retirada d'aquests 4.000 ducats. Sembla que la moneda cerdana no va circular més durant la resta del segle, malgrat que l'administració reial i les sentències judicials donaven la raó a Puigcerdà pel que fa a la circulació de la moneda per tots els Comtats. I això que la vila de Perpinyà pressionà el rei a les Corts de Montsó perquè es declarés la moneda cerdana com d'ús exclusivament local. Els de la capital rossellonesa es queixaven de la mala qualitat dels ardits cerdans, “que en un ducat de 40 sous en ardits, no hi havia cinc rals de valor intrínsec”.

- 1582, abr Reconeixement de 10.000 ducats de moneda i recirculació només d'una part, un cop contramarcada.⁵⁶
- 1582, jun El síndic de Puigcerdà es compromet davant el Mestre Racional que la vila assegurarà i recanviarà a tothom la nova emissió de moneda.⁵⁷
- 1583, abr Acord de recollir la moneda de la vila un cop obtinguda l'autorització.⁵⁸

51. ACA, Cancelleria Reial, Reg. 4306, f. 191. Esmentat per BOTET, v. III, p. 39-40.

52. ACA, *Id.*, f. 236 i 237. BOTET., v. III, p. 40, doc. CI; CRUSAFONT-local, p. 253, doc. V.

53. CGC n. 3830.

54. DFVP, p. 53 (*Dietari* n. 130, f. 17v).

55. *Ibidem*.

56. DFVP, p. 54-55.

57. ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Registre de certificacions*, vol. 730, f. 157.

58. CARRERAS CANDI, p. 413.

- 1584, 11 abr Finalitza la retirada de la circulació de 4.000 ducats d'ardits.⁵⁹
- 1585, 16 abr El virrei certifica el curs de la moneda de Puigcerdà pels Comtats de Rosselló i Cerdanya.⁶⁰
- 1585, 03 jul Instrucció als síndics de Perpinyà a les Corts perquè demanin que les monedes de Puigcerdà tinguin curs local només a la Cerdanya.⁶¹
- 1597, 21 jul Queixes per l'intent d'obligar la circulació de la moneda cerdana a Perpinyà (doc. 3).
- 1597, 31 jul Notícia que la moneda de Puigcerdà s'havia recanviat de manera traumàtica, amb albarans i que les causes i censals venuts per aquest fet encara continuen (doc. 4).

5. Recirculació d'ardits al valor de diner (1608-d.1616)

Així doncs, és probable que la moneda cerdana estigués retirada de la circulació des de l'any 1584 fins al 1608. El 23 de gener d'aquell any, el rei va concedir llicència per a fer circular 1.000 ducats d'ardits cerdans, amb la condició que circulessin amb el valor de canvi d'un diner en lloc de dos. En aquesta ocasió, es va decidir tornar a posar en circulació els ardits recollits que no estaven contramarcats, pel valor de 1.000 ducats (equivalents a 288.000 peces d'un diner). Cap a l'any 1610, en un episodi més de la particular lluita pel control de la moneda dels Comtats, la vila de Puigcerdà va oferir vendre a la de Perpinyà una partida de 8.000 ducats de la seva moneda a la meitat del seu valor circulatori, a canvi que aquesta no comencés cap nova fabricació de moneda perpinyanesa.

La lenta recirculació de la moneda cerdana es va accelerar l'any 1611 arran de la crisi de la moneda de plata generalitzada a tot el país.⁶² La moneda local era necessària per a substituir la momentàniament desapareguda moneda de plata de poc valor (sous i rals). Aquell mateix any es tornaren a posar en circulació 144 ducats més d'ardits esdevinguts diners (equivalents a 41.472 peces). El 1616, se'n van treure 133 ducats més (38.304 peces). I, pel que sembla, la posada en circulació de més partides de moneda local va continuar en els anys que seguiren, probablement fins al 1620, sense que es conegui ni el total de moneda recirculada, ni el moment de la seva retirada definitiva de la circulació.

59. DFVP, p. 72.

60. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 414-415.

61. BOTET, v. III, p. 36-37; COLSON, Achille, *Recherches sur les monnaies qui ont eu cours au Roussillon*, Perpinyà, Imprimerie de J. B. Alzine, 1853p. 146-147.

62. Sobre la crisi monetària del 1611 vegeu: ESTRADA, Albert, *La lluita contra la moneda falsa a la Barcelona de Felip II (1598-1621)*, Ajuntament de Barcelona, 2011; SANAHUJA, Xavier, *La moneda municipal a Reus i el seu entorn (s. XV-XVIII)*, Centre de Lectura, Reus, 2005; i CARRERA PUJAL, Jaume, *Historia política y económica de Cataluña. Siglos XVI al XVIII*, Bosch Ed., Barcelona, 1947, v. 2, p. 36-45.

- 1607, 13 oct Acord d'obtenir llicència per a tornar a posar en circulació la moneda de Puigcerdà.⁶³
- 1608, 23 mai El virrei concedeix llicència per a treure 1.000 ducats d'ardits a la circulació, a condició que passin a valer un diner.⁶⁴
- 1608, 07 jun Inici de recirculació d'un mínim de 216 i un màxim de 1.000 ducats d'ardits, sense contramarcar.⁶⁵
- 1610, 17 set Finalitza la recirculació d'ardits.⁶⁶
- 1610, 10 nov Acord d'iniciar accions per a impedir que Perpinyà comenci a batre moneda pròpia.⁶⁷
- 1610 (c) La vila de Puigcerdà ofereix 8.000 ducats d'ardits a Perpinyà a la meitat de preu a condició que no s'iniciï cap nova fabricació de moneda.⁶⁸
- 1611, 10 jul Notícia que la moneda de Puigcerdà no és acceptada a Perpinyà. En reciprocitat, s'acorda ordenar al carnisser, el taverner i altres pagsos i síndics que no acceptin les noves monedes de Perpinyà.⁶⁹
- 1611 Recirculació de 144 ducats més d'ardits sense contramarcar.⁷⁰
- 1616, 07 set Acord per tornar a posar en circulació més de 133 ducats d'ardits sense contramarcar.⁷¹

6. Emissions durant La Guerra dels Segadors (1641-1647)

La revolta dels Segadors (7 de juny de 1640) i la consegüent formació d'una República Catalana en guerra contra el rei Felip III va obligar moltes poblacions del principat a organitzar la defensa de la terra. El més sovint era que les despeses originades per la mobilització militar anessin a càrrec i despesa dels propis consells municipals. Per tal de capitalitzar diners a curt termini, imprescindibles per a fer front al manteniment de tropes i defenses, algunes poblacions optaren, entre altres remeis, per fabricar moneda pròpia, menuda d'ús local i/o d'argent d'ús nacional.

En un primer moment, els cònsols de Puigcerdà ordenaren fer fabricar diners i encarregaren els encunyys a un especialista de Vic. Aquesta mateixa pensada l'havien tingut les autoritats d'Olot, que també encarregaren encunyys a la capital osonenca. Inicialment, els encunyys s'havien de fabricar amb la data actualitzada, és a dir, del 1641, durant els mesos de maig i juny d'aquell any. La vila de

63. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 486.

64. *Ibidem*.

65. ACCE, FMP, *Llibre de Consells*, 1612-1616, f. 94. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 488 (però el 17 de juliol).

66. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 488-489.

67. *Id.* p. 490.

68. La notícia prové d'un informe del Consell d'Aragó que es conserva en els fons municipals de l'Arxiu de Puigcerdà, sense data, i atribuït incorrectament a l'any 1528.

69. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 493.

70. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 490-491.

71. ACCE, FMP, *Llibre de Consells*, 1612-1616, f. 265-267.

Puigcerdà contractà l'encunyació de menuts i quèrns de coure i moneda d'argent, a Rafael Martínez, argenter, que començà la fabricació el mateix mes. De cada cent ducats de menuts, l'argenter Martínez n'havia de donar cinquanta, francs, a la ciutat, i de cada 100 ducats de quèrns, n'havia de donar seixanta, tenint en compte que totes les despeses havien d'anar a compte de l'argenter. De quèrns no se'n van fabricar però, a finals d'any, la vila també va emetre moneda de plata, en forma de peces de 5 sous i de 5 rals, per fer front a les obligacions de reclutament de soldats a la vila.

L'acord de fabricació de moneda d'argent, de l'11 de novembre, deia textualment que les monedes “es facin conforme les de Barcelona, és a dir, que a la part de la creu s'hi posin les armes de Puigcerdà, i al voltant PROVINCIA CATTE, i a l'altra part les armes de Catalunya i la llegenda OPPIDUM PODI-CERITANI”. Es tractava, òbviament, d'un error, ja que la resta de monedes d'argent catalanes d'aquell moment duia la llegenda PRINCIPATUS CATALONIAE. La major part de les monedes d'argent cerdanes van ser fabricades amb la llegenda errònia PROVINCIA. Segurament, l'error s'assajà de corregir a darrera hora, ja que es coneix un exemplar únic de peça de 5 rals amb llegenda a nom del Principat (CGC 4641).

Després d'uns mesos de pausa, la vila de Puigcerdà va acordar continuar la fabricació de menuts tot just el dia en què havia arribat la notícia del jurament de les lleis i constitucions de Catalunya per part de Lluís XIII de França. Era el 15 de gener de 1642, i és plausible suposar que hom decidís canviar l'encuny dels menuts per tal de substituir el nom del rei castellà proscrit, Felip, pel del nou rei francès, Lluís. Per tant, és possible l'existència de menuts de Puigcerdà datats del 1642 i a nom de Lluís, que ja havien estat assenyalats i dibuixats per Aloiss Heiss. De moment, però, continua sense aparèixer cap exemplar d'aquestes característiques i, després de tants anys, ja no sóc gaire optimista. En tot cas, la fabricació d'aquests menuts, si es dugué a terme, es degué limitar al mes de febrer de 1642. Finalment, després de les crides del marquès de Brezé, el mes de març de 1642, prohibint totes les emissions monetàries municipals no autoritzades, la vila de Puigcerdà degué trobar més prudent el fet de fabricar menuts a nom de Felip I i amb la data endarrerida de 1576, per tal d'ajustar-los al màxim a la llicència que creien que tenien en vigència. En aquest sentit, és prou clarificador –per enigmàtic– l'acord del 5 de maig de 1642, en el qual hom acordà continuar la fabricació de menuts “amb la manera determinaran les persones elegides”. És improbable que la vila continués encunyant menuts després de febrer de 1643, data en la qual el Consell s'assabentà que un jutge havia iniciat accions legals contra la vila per haver fabricat moneda sense autorització. Anteriorment, durant el mes de desembre de 1642, ja havien arribat notícies d'amenaces judicials contra la moneda cerdana. Heiss assenyalà l'existència d'un menut datat el 1644, però es tracta d'un error de lec-

tura.⁷² De fet, en aquest cas, és fàcilment deduïble la confusió entre les dates 1641 i 1644, atesa la peculiar forma que tenen els números en els encunys d'aquests menuts.

- 1641, 10 abr Acord de reprendre la fabricació de moneda perquè la vila té llicència no exhaurida.⁷³
- 1641, 15 abr Acord de fer fabricar motllos i dur el negoci de la fabricació de moneda directament sense arrendar-lo a tercers.⁷⁴
- 1641, 22 abr Acord de fabricar menuts però no pas quèrns.⁷⁵
- 1641, 24 abr L'argenter Rafael Martínez va a Vic per assabentar-se de com fer els encunys⁷⁶
- 1641, 14 mai Contracte per a fabricar menuts i quèrns amb Rafael Martínez.⁷⁷
- 1641, 13 jun Primer lliurament de menuts de Puigcerdà.⁷⁸
- 1641, 06 ago L'argenter Rafael Martínez s'ofereix per fabricar moneda d'argent.⁷⁹
- 1641, 11 ago El Consell rebutja una proposta d'arrendar l'administració dels menuts.⁸⁰
- 1641, 02 oct S'ordena al pagador que només pagui als soldats de la vila (doc. 5).
- 1641, 11 oct Acord de fabricar peces de 5 rals i 5 sous d'argent.⁸¹
- 1641, 02 nov Acord sobre la llegenda i la tipologia de les monedes d'argent que s'han de fabricar.⁸²
- 1642, 15 feb Acord de continuar la fabricació de menuts.⁸³
- 1642, 24 feb Continua amb dificultats la fabricació de moneda d'argent. Acord de rebaixar el preu de l'arrendament de la seca i demanar set rals en lloc dels deu rals exigits fins aleshores per cada marc treballat, atès que

72. En canvi, Miquel Crusafont ("SANAHUJA ANGUERA, Xavier. 'Els menuts de Puigcerdà amb data 1576', *L'Ardit* 12, primavera 1999; p- 25-30.", recensió bibliogràfica publicada a *Acta Numismàtica* 29, p. 268-269) ho veu molt diferent: "Sanahuja troba la clau de la qüestió en un acord dels síndics de Puigcerdà, els quals l'any 1641 es disposen a fer moneda i diuen que, atès que no es va cobrir la quantitat autoritzada el 1576, seria bo 'acabar-la de fer'. D'això es dedueix que iniciaren les emissions en aquesta data 1576 i que, un cop coberta la quantitat esmentada, passaren als tipus amb data 1641 i, més tard, els que porten el nom de Lluís i les dates 1642 i 1644. D'aquesta manera tot quedaria explicat. Malauradament, l'autor s'aparta d'aquesta solució i en crea una altra: els menuts amb data 1576 s'haurien batut el 1642, ran de la prohibició de Brezé. Això el porta a haver de negar la peça de 1644 que no li encaixa. Sempre és perillós negar l'existència de peces descrites".

73. ACCE, FMP, *Llibre de Consells*, 1641-1643, f. 119v, i 126v-127. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 493-494 (la determinació de 10 d'abril). SANAHUJA-L'Ardit, doc. 1; CRUSAFONT-Segadors, doc. 44 (del 3 i del 10 d'abril).

74. ACCE, FMP, *Id.*, f. 134v-135. CRUSAFONT-Segadors, doc. 45.

75. ACCE, FMP, *Id.*, f. 136. Esmentat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 46.

76. ACCE, FMP, *Id.*, f. 136v-137. Esmentat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 47.

77. ACCE, FMP, *Id.*, f. 146-147. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 494; registrat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 49.

78. ACCE, FMP, *Llibre de la fàbrica de menuts de la vila de Puigcerdà*. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 496; registrat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 129.

79. ACCE, FMP, *Llibre de Consells*, 1641-1643, f. 182v. CRUSAFONT-Segadors, doc. 63.

80. ACCE, FMP, *Id.*, f. 186-186v. CRUSAFONT-Segadors, doc. 65.

81. ACCE, FMP, *Id.*, f. 204v-205. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 494. CRUSAFONT-Segadors, doc. 78.

82. ACCE, FMP, *Id.*, f. 21-21v. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 495; registrat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 82.

83. ACCE, FMP, *Id.*, f. 17-18. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 495; registrat per SANAHUJA-L'Ardit, doc. 2; i per CRUSAFONT-Segadors, doc. 106.

- Rafael Martínez no pot seguir fabricant moneda en haver de comprar les peces de vuit rals a raó de deu rals cadascuna.⁸⁴
- 1642, 13 mar Darrer lliurament de menuts de Puigcerdà anotat al llibre de fabricació.⁸⁵
- 1642, 20 mar Notícia de rebuig dels menuts de Puigcerdà.⁸⁶
- 1642, 22 mar Acord d'allargar uns dies més la fabricació de menuts.⁸⁷
- 1642, 03 abr Acord de continuar la fabricació de moneda de plata i aram.⁸⁸
- 1642, 05 mai Acord de continuar la fabricació de moneda de plata i aram, aquesta darrera, però, de la forma que ho decideixin les persones elegides.⁸⁹
- 1642, 21 abr Acord de treure 50 lliures de la caixa per pagar el coure i la fabricació dels menuts a Joan Cabanet.⁹⁰
- 1642, 19 nov Notícia de queixes de la ciutat de Barcelona per les monedes de Puigcerdà.⁹¹
- 1643, 20 feb Arriben informacions al Consell que un jutge de Cort vol procedir contra la Universitat i alguns particulars per haver fabricat moneda.⁹²
- 1643, 24 mar Els cònsols de 1642 lliuren 860 ll. de menuts encara no posades en circulació.⁹³
- 1644, 02 abr Acord de demanar llicència al virrei per tal de fer moneda de billó.⁹⁴
- 1644, 08 jul Notícia de refús de la moneda cerdana a Perpinyà.⁹⁵
- 1645, 05 mai Proposta rebutjada d'obtenir permís reial per a recollir els menuts i contramarcats els autèntics.⁹⁶
- 1645, 09 mai Crida obligant a l'acceptació dels menuts.⁹⁷
- 1645, mai Notícia de falsificació i sentència a mort d'un falsari.⁹⁸

84. ACCE, FMP, *Id.*, f. 34. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 496; registrat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 120.

85. ACCE, FMP, *Llibre de la fàbrica de menuts de la vila de Puigcerdà*. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 496; registrat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 129.

86. ACCE, FMP, *Llibre de Consells*, 1641-1643, f. 41-41v. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 496; registrat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 132.

87. ACCE, FMP, *Id.*, f. 43. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 496; registrat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 133.

88. ACCE, FMP, *Id.*, f. 59. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 497; registrat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 142.

89. ACCE, FMP, *Id.*, f. 74. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 497. SANAHUJA-L'Ardit, doc. 3; CRUSAFONT-Segadors, doc. 149.

90. ACCE, FMP, *Id.*, f. 69-69v. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 497; registrat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 145.

91. ACCE, FMP, *Id.*, f. 117. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 497; registrat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 166.

92. ACCE, FMP, *Llibre de Consells*, 1641-1643, f. 154v-155. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 498; registrat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 177.

93. ACCE, FMP, *Lligall de moneda*. Registrat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 185.

94. ACCE, FMP, *Llibre de Consells*, 1643-1646, f. 31-31v. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 498. CRUSAFONT-Segadors, doc. 241.

95. ACCE, FMP, *Id.*, f. 50. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 498. Registrat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 253.

96. ACCE, FMP, *Id.*, f. 114-114v. Esmentat per CARRERAS CANDI, p. 498; registrat per SANAHUJA-L'Ardit, doc. 4; i per CRUSAFONT-Segadors, doc. 283.

97. ACCE, FMP, *Id.*, f. 116. Registrat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 284.

98. DFVP, p. 106 (*Dietari*, f. 72v). Registrat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 285.

- 1645, 19 ago Notícia de falsificació i rebuig de la moneda.⁹⁹
 1645, 21 ago El Consell recompta els menuts en circulació i en localitza 700 ducats.¹⁰⁰
 1646, 18 set Notícia de rebuig dels menuts i proposta de substituir-los per uns de més grossos.¹⁰¹
 1647, 08 feb Acord d'obtenir llicència per a fabricar menuts nous i de més pes.¹⁰²
 1647, 26 mar Acord de retirar els menuts de la circulació.¹⁰³
 1647, 29 mar Retirada de més de 2.000 ll. de menuts de Puigcerdà.¹⁰⁴

L'emissió de menuts es va retirar durant el mes de març de 1647. Entre 1644 i 1646, els menuts de Puigcerdà van patir un rebuig constant per part de la població i el Consell va haver de multiplicar les crides públiques ordenant la seva acceptació a la vila i a la resta de la Cerdanya. Les notícies esmenten la circulació d'abundants menuts falsos que, sorprenentment, no han merescut l'atenció per part de cap numismàtic actual.

7. Resum d'actuacions monetàries a Puigcerdà

Concessió	Emissió	Valor	Quantitat	Retirada	CGC
1513/1514	1514-1515	Diner	458.328	1517	3825-382
	1519	Diner contramarca P	192.000	1525	3825a-3826a
1525	1525-1535	Ardit	c.1.000.000	?	3827
	1526-1535	Diner	c.300.000	?	3828
1576	1576	Ardit	c.1.300.000	1581	3829
	1580	Diner	-288.000	1581	3830
	1582	Ardit contramarca P	576.000	1597	3829b
	1582	Diner contramarca P	?	1597	3830a
	1608/20	Ardit s/c = 1 diner	c.288.000	?	3829
	1641	Diner data 1641	?	1647	4644
	1642	Diner data 1642	?	1647	4645
	1642/43	Diner data 1576	?	1647	4643
—	1641	5 rals i 5 sous	?	—	4640-4642

99. ACCE, FMP, *Llibre de Consells*, 1643-1646, f. 142. Registrat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 295.

100. ACCE, FMP, *Id.*, f. 142v-143. Registrat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 296.

101. ACCE, FMP, *Id.*, f. 229v. Registrat per CRUSAFONT-Segadors, doc. 316.

102. ACCE, FMP, *Id.*, f. 256v. Registrat per SANAHUJA-L'Ardit, doc. 5, i per CRUSAFONT-Segadors, doc. 320.

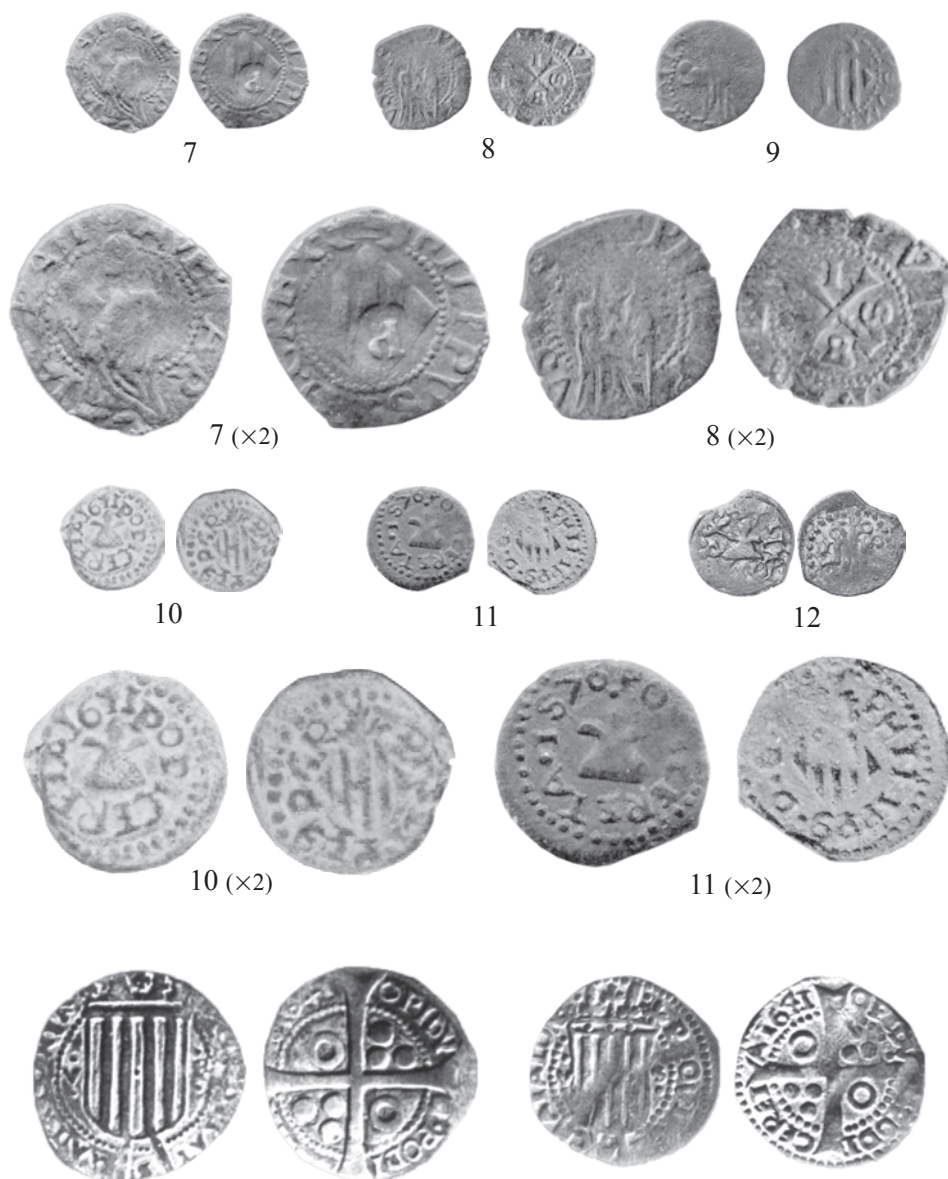
103. ACCE, FMP, *Id.*, f. 270v. SANAHUJA-L'Ardit, doc. 6; CRUSAFONT-Segadors, doc. 322.

104. ACCE, FMP, *Id.*, f. 273v-274. Registrat per SANAHUJA-L'Ardit, doc. 7; i per CRUSAFONT-Segadors, doc. 323.

MONEDES DE PUIGCERDÀ

1, 2, 3 i 4.- Tipus diferents del diner de 1514-1515, contramarcats el 1519 (el 4, de Crusafont-Segadors). 5.- Ardit de l'emissió de 1525. 6.- Diner de l'emissió de 1526.

- 7.- Ardit de l'emissió de 1576, contramarcats el 1582. 8.- Diner de l'emissió de 1580, sense contramarca. 9.- Ardit fals d'època de l'emissió de 1576. 10.- Diner amb data 1641.
 11.- Diner de la guerra dels Segadors amb data 1576. 12.- Diner de la guerra dels Segadors, fals d'època (Áureo & Calicó 16/12/2015). 13.- 5 rals d'argent de 1641 (Crusafont-Segadors).
 14.- 5 sous d'argent de 1641 (Crusafont-Segadors).

8. Documents inèdits

1

1517, 6 de setembre. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà acorda encomanar a dos experts que examinin els menuts de Perpinyà, en circulació per la vila, per tal de tallar els falsos.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1517-19, f. 38.

Més fonch delliberat que sobre los menuts que vuy corren falsos de Perpinyà e que nengú no·ls vol pendre, y que entre los dolents n'hi ha molt de bons e que no serie rahó que los bons se perdessen per los dolents, que per so sien posats dos homens, so és en Bertomeu Port e en Miquel Puig e que sie feta una crida que tothom los hage a portar en poder dels dits Bertomeu Port e Miquel Puig e que los dos o la hu en presència del altre o absència puguén triar e hagen facultat de triar e regonèxer dits menuts e los que trobaran falsos que·ls tallen, los bons que sien tornats a de qui sien.

2

1579, 20 de maig. Puigcerdà.

El Mestre Racional autoritza la continuació de la fabricació dels 2.000 ducats que manquen de la llicència de 1576, de manera que es puguin fabricar 9.500 marcs d'ardits i 1.500 marcs de diners, sota determinades condicions.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, lligall Moneda.

Die vigesima mensis madii 1579, lo molt il·lustre Mestre Rational de la casa y cort de sa magestat, vista la supplicatió donada per lo honorable en Jaume Vinyola síndich de la vila de Puigcerdà substituït per los cònsols de dita vila, segons de la potestat de dits cònsols consta per acte rebut y testificat per lo discret en Onofre Ortodó, notari de dita vila a set dies del mes de abril de l'any present y devall scrit y de la substitució del dit Jaume Vinyola per altre acte rebut per dit notari, a vint-y-nou de abril dit any y vista la instrucció per dits cònsols al dit Vinyola donada lo darrer de dit mes y any atès que per part de dita vila de Puigcerdà se demane que li sia concedit que pugue dar compliment a la fàbrica dels ardits y menuts de Puigcerdà per a que puguén redundar y redunden en benefici de dita vila 2.000 ducats que falten a compliment dels 3.000 ducats franschs de totes dietes, salaris, y gastos conforme a la real provisió y concessió que tenen. Vist lo memorial dels salaris ya taxats ya ltres que de nou se demanen, vista la determinació per sa senyoria feta a deset de març de l'any 1578; desijant exequitar los manaments reals y mirar per lo útil de la vila de Puigcerdà y que puga utilitar-se dels 3.000 ducats y per a reparar les muralles y

lluïr censals y que's face ab lo menys gasto possible, considerant que los treballants és de rahó sien satisfets bé y honestament, y que ya en la fàbrica passada de la qual resultaren 1.000 ducats franchs per la dita vila ne foren pagats alguns y altres taxats y no pagats, lo dit molt il·lustre Mestre Rational proveix y determina en la forma y manera següent: Primo es sa senyoria servit se baten 9.500 marchs de ardots y 1.500 marchs de menuts, a més del que lo any propassat foren fets a la matexa lley y talla, ço és que en cada march de ardots y menuts y hage cinch argensos y quinze grans de argent a lley de onze diners y dotze grans y set onses deu argensos y vint-y-hun gra de coure y que la talla dels ardots sia a rahó de 245 fins en 250 ardots y no més per cada march, y la dels menuts a 325 fins en 330 diners per march y no més. Los quals 9.500 marchs de ardots, comptats a rahó 24 sous 6 diners barcelonesos per march valen 11.637 lliures y 10 sous moneda barcelonesa, y los 1.500 marchs de menuts comtats a rahó 16 sous per march valen 1.200 lliures moneda barcelonesa, que iuncts tots los dits 11.000 marchs de ardots y menuts valen 12.837 lliures y 10 sous dels quals llevades 7.791 lliura 13 sous y quatre (diners) que se an de pagar al mestre de la seca conforme a la capitulació novament feta ab ell, pagant-li a rahó de 14 sous y 2 diners barcelonesos per march resten 5.045 lliures 16 sous y 8 diners de dita moneda de les quals ne an de restar franques a la vila 2.400 lliures y les restants 2.645 lliures 16 sous y 8 (diners) se an de distribuhir en la forma següent: Primo se an de pagar a l'honorable en Joan Rubí per compliment de les dietes que ha vagat en la primera fàbrica per 83 dietes a rahó 4 ducats lo die: 398 ll. 8 s., és ver que de aquestes dietes y de les altres que lo dit Joan Rubí ha rebudes se n'an de emplear en obra del studi y necessitat de l'hospital: 428 ll. 16 s. Y 50 ll. en obra de la yglésia de Saltaguel per los tres ducats lo die de aquells 4 que li foren taxats com envers lo dit Joan Rubí tant solament hage de restar un ducat lo die per ses dietes, les quals 478 ll. 16 s. se an de gastar per los honorables cònsols ab intervenció del dit Joan Rubí y d'elles se an de donar compte en lo present ofici. Més se an de pagar per compliment dels salaris que ab alyra determinació eren estats taxats ab receptors de la moneda en Barcelona y Puigcerdà: 130 ll. Més se an de pagar a misser Salmurri, per compliment de ses dietes, les quals ja estaven taxades: 54 ll. y són a compliment dels 18 reals cada dia que ya li foren taxats com no li sia passat en compte sinó un ducat declarant que si en sos comptes haurà posats los dits 18 reals no se li compten assí. Més als cònsols y sobreposats que foren en lo any propassat 1578, per los treballs per ell presos: 40 ll. entenent que los cònsols hagen a 5 ll. y los sobreposats a 2 ll.. Més per als cònsols y sobreposats de l'any present, per los treballs an de pendre: 80 ll., ço és 40 per als cònsols y 40 per als sobreposats. Més a mossen Rafael Montellà, notari, per los actes que ha rebuts y per un llibre que aportà: 60 ll. Més als elets per lo Consell de les coses de la moneda que són set, a rahó 20 ll. a quiscú per

tota la fàbrica, que són: 140 ll. Més al sobreestant de les obres de les muralles per lo que se ha obrat: 20 ll. Més al vehedor de les dites obres, per tot lo que se ha obrat: 20 ll. Més se tatxen per los ports y gastos de la moneda fins a posar aquella a Puigcerdà, haguda consideratió a la temporada y a que lo honorable en Jaume Vinyola en preu de conduhir dita moneda a risch y perill seu fins entregar-la en Puigcerdà: 360 ll. Més a mestre Joan Vilansosa, cirurgia que farà lo crèdit al mestre de la seca en Barcelona y rebrà la moneda y pagarà aquella al cap de quatre mesos feta cada deslliuransa: 150 ll. Més lo qui rebrà la moneda en Puigcerdà: 50 ll. Més lo qui tindrà càrrech d'esmerçar y cambiar la moneda per a fer reals y pagar los gastos: 100 ll. Més per les dietes de mossèn Vinyola qui té càrrech y és síndich en la present fàbrica y per cent dietes que s'arbitren que podrà vagar comensant a l'últim del mes de abril ensà com les dietes de abans ya li sien estades pagades comptant-li per cada dia a rahó un ducat que són: 120 ll. Més per quant la vila a tingut un plet ab los sobreposats y caps de oficis y per al dit efecte se an gastat 300 ll. del cos de la vila sa senyoria es servit se traguen de la present fàbrica. Més tatxe a mossèn Vinyola per ses dietes y treballs presos en la vinguda que féu ans de pasqua: 50 ll. Més a Bernat Anglada per lo matex efecte, que vingué en companyia de dit Vinyola: 40 ll. Més als oficials de l'ofici del Mestre Rational per los treballs de la present determinació y altres actes: 60 ll. Més al notari qui rebrà la capitulació de mossèn Maduxer per son salari: 40 ll. Més per la necessitat que an representada de la obra de la yglésia de Saltaguel y dels frares de Sant Agustí, sa senyoria és servit se donen y gasten 50 ll. en la yglésia de Santaguel y 50 en la necessitat de dit monestir, que entre tot són: 100 ll. Més per lo cambi de la moneda ab reals de argent per a pagar al mestre de la seca y altres coses en Barcelona a bon arbitre: 150 ll. Que totes les dites despeses, salaris y dietes fan la summa de 2.467 ll. 8 s. Les restants emperò 178 ll. 8 s. 8 d., a compliment de 2.645 ll. 16 s. 8 d. que resten pagat lo mestre de seca, referma sa senyoria per a pagar altres gastos que en lo discurs de la fàbrica porien occòrrer. E sa senyoria és servit per rellevar totes qüestions y debats que se porien seguir entre poblats en dita vila que totes les dites remuneracions salaris gastos pagats per misser Joan Cristòfol Salmurri y per Joan Rubí sien ben dades y passen y sien passats los comptes en la forma que ls an donats, pus és estat vist ésser conforme a les capitulacions fetes per la dita vila y a les determinacions del present ofici. Més avant mane sa senyoria que doni un any immediatament comptador après que serà feta l darrera deslliuransa a compliment de tota la moneda los cònsols que leshores seran y los que auran rebuda cambiada y esmersada la moneda simul et in solidum sien obligats a venir a donar compte y rahó de la dita moneda y a mostrar com hauran cumplit axí en obres de les muralles com en llucions de censals tots los 3.000 ducats qui resten en poder de la vila franchs de totes despeses.

3

1597, 21 de juliol. Puigcerdà

L'administració reial rebutja admetre la sol·licitud del caixer de l'Hospital de Sant Joan de Perpinyà i d'altres entitats, que demanen que no s'admeti el curs de la moneda de Puigcerdà a la vila del Rosselló.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, Lligall Moneda.

Supplicatio oblata per Raphaelem Arissa, economum hospitalis ville Perpiniani.

Excm, senyor,

Grave y notable perjudici se faria a l'hospital General de Sabt Joan de la vila de Perpinyà si agués de tenir lloch la pretensió del síndich de la vila de Puigcerdà en que pretèn que los ardots de dita vila de Puigcerdà se an de admetre en la Universitat de Perpinyà com sia la veritat que tenint dit hospital les caritats ordinàries y rebent alguns sensals, censos y altres rendes en la vila de Puigcerdà y comptat de Cerdanya, hauria de pendre dits ardots, y ab molta gran incomoditat y dany podria despedir aquells y valer-se'n majorment en altres parts de Catalunya, fora dita vila de Perpinyà, en los gastos se li ofereixen de ordinari y per altres causes y rahons en son cas y lloch deduidores. Per ço lo procurador de dit hospital he dels regidors y administradors de aquell oposant-se a la causa que a notícia de ells és vingut, se aporta en lo Real Consell de V.E. [1] los síndichs de dita vila de Puigcerdà y Perpinyà sobre la admissió dels dits ardots en quant toca a l'interès de dit hospital ab la millor manera y forma pot y deu de fet y de dret supplica ésser dita oposició admesa y provehit y declarat si y com per dit síndich de dita vila de Perpinyà és estat supplicat y per ha tots fins y efectes útils y nessessaris ésser restitució en íntegre consedida per ha deduhir allegar y provar de son dret y justícia contra y devers qualsevol lesió y totes coses prejudicials y axí ho altrament justícia ab compliment ésser administrada ofici et etc.

Lo que nosaltres avem fet contrari és lo següent:

La opposició feta per lo espital de Sant Joan no deu ésser admesa ni té lloch per que no té interès algú en esta causa per que exequant-se la sentència real tots los dels comptats an de pèndrer los ardots y axí no se farà perjudici al dit hospital encara que prenga de dits ardots per que serà moneda corrent demana per so ésser manat portar a V.M. lo procés y provehit com és estat demanat y protestat.

Altra supplicació y opposició se ha donada per part del ecònamo dels capellans de l'asglèsia de Sant Joan de la vila de Perpinyà, també se ha fet contrari y se fa y farà tot lo que se puga fer per fer despedir dita causa que no's perdrà per mi.

1597, 31 de juliol.

Certificació de les actuacions monetàries empreses per la vila de Puigcerdà en relació a l'emissió de moneda pròpia del 1577.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Lligall Moneda*.

Articuli oblatum dictum Joanne Mora dicto nomine

Acceptatis prius omnibus et singulis confessionibus per partem adversam factis cum suis articulis tam tacite quam expresse siet in quantum pro hac parte fuerint et non alia nec alio modo ponit hec pars et signatum fuerit intendit probare sequentia per articulos declarata.

Et primo, ponit que la vila de Puigcerdà, tenint necessitat y falta de moneda menuda, com són ardots y diners que vulgarment se anomena moneda de billó, per ço y per altres respostes justs y llegítims, supplicà a la magestad del rey don Felip, nostre senyor, fes gràtia y mersè de poder fabricar o fer fabricar de la dita moneda fins en quantitat de 3.000 ducats que restassen franchs a la dita vila de la fàbrica. La qual gràtia fonch consedida a la dita vila a quatre de janer de l'any mil sinch sents setanta-sis, ab condició que la dita vila asseguràs ydoneament de fer dita moneda bona y de fer aquella tenir y valer a qualsevol persona que dita moneda prengués, de tal manera que volent la tal persona que dita moneda agués rebuda portar aquella a la casa de dita vila y volgués que per la dita vila li fos canbiada ab altra moneda corrent per tot lo Principat de Catalunya que la dita vila se obligàs y fos obligada en pendrer dita moneda de billó y donar-li altra tant valor en moneda com és dit corrent per tot lo dit Principat, y és ver.

2. Ponit que la dita vila acceptà dita gràtia y mersè ab las ditas y altres conditions en aquella e/o en lo rescepte y privilegi de aquella contengudes y per a posar per obra y exequió dit privilegi y complir ab ditas conditions, a trenta-hu del mes de dezembre de l'any 1577 la dita vila, proferint juncta de Consell General en la forma acostumada en dita vila. En dit Consell General crearen y elegiren síndich de dita vila al magnífich M. Cristòfol Salmurri, doctor en drets en dita vila, domiciliat specialment per a que com ha síndich de dita vila y en nom de aquella prestàs la dita seguretat a totes y qualsevol persones que de dita moneda rebessen per respecte de la recepció de aquella o altrament tinguessen interès prometent canviar-la en lo modo sobredit y que per ço obligàs los béns de dita vila y dels singulars de aquella presents y esdevenidors, com més llargament en dit sindicat està contengut, al qual se ha relació, y és ver.

3. Ponit que ha [] del mes de mars de l'any mil sinch-sents setanta-y-set, lo dit Salmurri, en dit nom de síndich, inseguint lo orde y poder que li ere estat donat per dita vila, féu acte en poder de Rafael Jaume Montellà, notari públich y scrivà de dita vila, casa de dita vila, o consolat, ab lo qual assegurà dita moneda

a tots y qualsevol persones que de aquella rebria y no altrement y tindria interès prometent fer tenir y valer aquella y canviar-la a qualsevol persona que de aquella tingués ab moneda corrent per tot lo Principat de Catalunya, y per ço atèndrer y cumplir-ne obliga tots y sengles béns de dita Universitat y dels singulars de aquella haguts y per aver y dels presents y als sdevenidors la qual promesa y obligació acceptà lo dit notari per los dits interessats conforme més llargament com ab lo acte de dita obligació al qual se ha relatió, y és ver.

4. Ponit que feta dita obligació per dit Salmurri, síndich y cònsol en cap lo dit any de dita vila, per a que a tots fos notori y prenguessen la dita moneda sens scrúpol algú, se féu per orde de la dita vila crida pública per los llochs acostumats de dita vila ab veu de trompeta en la forma acostumada en dita vila, continent dita crida la asseguració de dita moneda y promesa de fer tenir y valer aquella y altrament tota la sèrie y tenor de dit acte per dit síndich de dita asseguració y promesa fet com en dita crida stà més llargament contengut, a la qual se fa relatió, y és ver.

5. Ponit que feta la dita obligació y crida pública, la dita vila féu fer la dita moneda de billó en la seca d'esta ciutat de Barcelona, y per a fer aquella feren sindicat al dit Salmurri, lo qual féu fer en dita secha molta part de dita moneda y portà aquella y entregà a la dita vila, a lo qual comensà a donar y despedir aquella, y és ver.

6. Ponit que los de dita vila, ab la confiansa o per millor dit seguretat y obligació que tenian de dita vila de que faria tenir y valer dita moneda y canviar aquella, comensaren a rèbrer dita moneda, y axí se anà admetent. Y entre altres que reberen dita moneda y ajudaren a la admissió de aquella a la dita vila foren los jermans Joan Francesc y Rafael Rubins, la senyora Dionisa Rubí viuda, mossèn Pere Montellà, miser Pere Pasqual, mossèn Bosch, Cristòfol Picas, lo dit Salmurri, Joan Basols, los conjuges Pelosos, y Rafael Cadena, y és ver.

7. Ponit que avent rebuts los dits y anomenats en lo precedent article y altres de la dita moneda, pasat algun discurs de temps succehí que alguns comensaren a recusar pèndrer dita moneda y comensà a no tenir aquella bona y fàcil despidició y admissió que abans tenia, y és ver.

8. Ponit que los dits y altres particulars que havian rebuda de la dita moneda vehent que se comensava a recusar y que ab dificultat se'n podían desexir, avent com avien rebuda aquella de la dita vila que la havia feta fabricar y per benefici de aquella y ab la confiansa y seguretat de la dita causió que per dita vila los ere estada prestada, acudiren a la dita vila quexant-se de la recusatió de dita moneda y requeriren y interpelliren a la dita vila que cobràs dita moneda, y en lloch de aquella los donassen reals de argent o altra moneda corrent, y és ver.

9. Ponit que la dita vila, veent que los particulars de dita vila se quexaven molt y volien compellir a la dita vila en virtut de dit acte de seguretat a cobrar

dita moneda y se avalotavan més los particulars y més se anava dificultant la admissió de dita moneda y que de quiscun dia se anava augmentant lo dit dany, que de la recusatió de aquella avia de redundar a la dita vila, la dita vila juntà Consell General una y moltes voltas y a redundar-la veent que no tenia la dita vila moneda de billó y que los dits particulars, en virtut de dita causió y obligatió podian forsar a la dita vila cambiar dita moneda vehent-se apretats y també per que pensaren que millor se podria axí remediari dit dany y animar als particulars per ha rèbrer dita moneda deslliberaren de rèbrer la dita moneda y fer debitoris als particulars de dita vila qui de dita moneda los portarian, prometent que dins de un any donarian altra tant valor en moneda corrent als dits particulars, que si dins de dit any no pagaven que finit aquell des de dit dia de la fi del primer any a un any pròxim vinent fessen venda de censal als dits particulars de las ditas quantitats a rahó de sou per lliura, y és ver.

10. Ponit que la dita deslliberatió era molt utilosa a la dita vila perquè tenint obligatió de cambiar en continent ab moneda corrent la dita moneda de billó, ab la dita forma de fer debitoris y venda després de censals, de fer-ne los anys sens patir ningun dany ni interès lo cambiar dita moneda ab moneda corrent, y podia la dita vila dins dels dits dos anys servir-se de dita moneda o altrament no admetent-se donar remey a la dita admissió de aquella, y és ver.

11. Ponit que dita deslliberatió era molt danyosa als particulars que avían rebuda de dita moneda de billó per que avían d'estar dos anys sens poder-se servir-se de aquella ni rèbrer-ne utilitat alguna, y és ver.

12. Ponit que alguns particulars de dita vila, per respecte de la utilitat de quiscú de ells, se acontentaren de acceptar los dits debitoris y vendas de censal en cas de paga cessada dins del primer any, y entre altres particulars que se acontentaren foren mossèn Joan Rubí, quondam, que lliurà a la dita vila en dos partits 533 ducats, per los quals li foren fets en la forma predita dos debitoris prometent del dia que foren fets en un any restituyr-li dits 533 ducats en bona y corrent moneda, y en cas de paga cessada li feren vendas de censal de dita quantitat, la pentió dels quals caygués des del dit dia de la paga cessada del dit debitori en un any, y és ver.

13. Ponit que ultra dels dits Rubí, se acontentaren del dit debitori y venda de censal en cas de paga cessada, Francesc Rubí quondam, la viuda Dionisa Rubí, mossèn Pere Montallà, micer Pere Pasqual, y alguns altres, y és ver.

14. Ponit que los qui se acontentaren de fer dit benefici a la dita vila foren molts pochs y per ço restà la dita vila molt poch carregada per rahó de dits debitoris o censals, y és ver.

15. Ponit que la dita vila en l'espai dels dits dos anys, després de aver rebuda la dita moneda commensà litteris y causa en la Real Audiència contra la vila de Perpinyà y contra les persones que no volian rebre dita moneda. Obtingué sen-

tència en favor declarant-se ésser dita moneda bona, y fonch condemnada la dita vila de Perpinyà y tots los poblats y comptats de Rosselló y Cerdanya en rèbrer dita moneda y fonch provehit lo decret de exequió y despedits exequitorials, y és ver.

16. Ponit que si vuy la dita moneda de billó no té admissió és per pur descuyt, negligència, mala administració y culpa molt gran dels cònsols y altres personas consulars de dita vila, les quals no fan exequitar dita sentència, lo que serie molt fàcil de fer com en Catalunya se administre justícia y a la justícia sia molt obeïda y respectada, y se exequen totas las sentències de la Real Audiència, si no és que se deixe de fer per descuyt de la part en favor de la qual són proferidas, y és ver.

17. Ponit que per ço evidentment constant ésser stada lesa la dita vila ab la venda de dits censals y que si se té los preus de las vendas dels dits censals, lo qui no's creu, y si se deixa de pendra la dita moneda que és per pura culpa, negligència y mala administració de lo dit, a lo qual no tenen culpa estas parts particularment esta part de micer Rafael Rubí y Coll, fill y hereu de dit Joan Rubí, lo qual no té son domicili ni habitació en dita vila de Puigcerdà, ans bé aquell té en la ciutat de Barcelona molts anys fa, y per ço no han de patir dany los dits particulars sens culpa alguna ni an de suportar la pena y càrrega que ofereyx la part adversa que suporta la dita vila com aquella sia voluntària per no fer exequitar dita sentència, y és ver.

18. Quant més que diu y posa que la dita vila, ab una concòrdia que's féu ab dit Rubí, qui per fer benefici a la dita vila emprengué de fer part de dita moneda, y per ajudar a la admissió de aquella pactaren que de la dita fàbrica se retingués la dita quantitat de 533 ducats dits o moneda de billó y que procuràs de despedir-los y que lluis un censal que del mateix preu feya la dita vila a la senyora Solchs de esta ciutat, o altrament se l'encarregàs o tragués la dita vila indempne de las pentions de aquell del que dit Rubí se acontentà per ha fer benefici a la dita vila, y és ver.

19. Ponit que dit Rubí, havent rebuts los dits 533 ducats de la dita moneda, per fer benefici a la dita vila, pagà dita pensió de censal y ha pagada y encara vuy son hereu la dita pensió en esta ciutat de Barcelona ab reals de argent y moneda corrent, y és ver.

20. Ponit que dit Rubí, no avent pogut smersar dits 533 ducats, preu del dit censal, los quals li heren stats lliurats per ha fer dita lluitió, restituí dita moneda a la dita vila y per no tenir la dita vila moneda corrent per ha donar-li, li féu com és dit, venda de censal de preu de dita quantitat de 533 ducats, y és ver.

21. Ponit que la dita vila aportà *litteris* y causa en la Real Audiència contra d'esta part de micer Rafael Rubí y Coll, últimament ha relatió del magnífich micer Montserrat Guardiola, doctor del Real Consell, en lo qual insta que sia condemnat en lluir lo dit censal, y és ver.

22. *Ponit* que la dita vila en la present causa pretèn scusar-se de pagar a esta part lo sensal que li fa del mateix preu, volent que los ardots que donà la vila a dit Rubí valegan reals y que los que dit Rubí donà a la dita vila no valegan cosa alguna, lo que és contra tot precepta de la justícia commutativa, y contra tota manera de bona rahó, y és ver.

23. *Ponit* que lo preu del sensal de dit mossèn Rubí no fonch tot de ardots, que 100 lliures devia la dita vila al dit Rubí en virtut de cessió li avia feta mossèn Parayre de dites 100 lliures que la vila li devia per lo valor de la gramalla o vestiari que avia de donar a son pare, que fonch cònsol de dita vila y lo sensal de dit micer Pasqual tampoch no fonch tot de ardots, y és ver.

24. *Ponit* que la dita vila té quiscun any 1.500 ducats de renda y en tant més preu se acostuma arrendar los emoluments de dita vila, y és ver.

25. *Ponit* que los mals que fa dita vila no prenen suma de 400 lliures, y és ver.

26. *Ponit* que per ço, y altrament, ha de ésser imposat scilenti perpetuo a la part adversa ab condempnatió de dites despeses y interressos, y és ver.

Ponit quod omnia et singula sunt vera, etc.

5

1641, 2 d'octubre. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà ordena al pagador que només pagui als soldats de la vila.

ACCE, Fons Municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1641-1643, f. 204.

Quant a la carta de Simon Forcada, pagador, se ha resolt se li scrigue que ell de diner de la vila no pague altres soldats sinó los que són a compte de la vila.